

December 2011

PRODUKTIONS- OG YDELSESKONTRAKT FOR 2012

MELLEM

FORSVARSMINISTERIET

OG

CENTER FOR MILITÆRE STUDIER/KØBENHAVNS UNIVERSITET

Indledning

Der indgås årligt en produktions- og ydelseskontrakt mellem Forsvarsministeriet og Center for Militære Studier (CMS), Københavns Universitet vedr. den forskningsbaserede myndighedsbetjening og eventuelle forespørgsler fra forligskredsen. Bag ved den årlige produktions- og ydelseskontrakt ligger der en plan for 2011-2014, hvor der er identificeret en række overordnede temaer, hvorunder de årlige produkter skal indpasses. Forsvarsministeriet og Københavns Universitet finder det afgørende for kvaliteten af centrets produkter og disse produkters faglige gennemslagskraft, at centrets forskningsbaserede myndighedsbetjening koncentrerer sig på færre emner, men i en række flerårige temaer. Parterne lægger vægt på, at der publiceres en række større værker. Under udarbejdelsen af produkter er det ligeledes væsentligt at inddrage centrets netværk og også ressourcer inden for Forsvarsministeriets område.

Grundforskningen

Ved at arbejde i temaer bliver det i højere grad muligt at sikre, at den forskningsbaserede myndighedsbetjening udføres på et solidt fundament af grundforskning. Centrets forskere agter at fokusere på fire temaer i den del af deres arbejdstid, som er reserveret til grundforskning:

- Danish Defence Policy: Strategic Choice, Military Effectiveness and Democratic Discourse in a Small NATO Country in a Globalising World
- European Armed Forces in a Time of Austerity: Comparative Studies
- The Function and Purpose of Military Capabilities in Global Governance: Civil-Military Relations
- Exploring the Reflexive Nature of Strategic Choice in an Age of Uncertainty: Strategy and Policy Studies

Forskningsbaseret myndighedsbetjening

Den forskningsbaserede myndighedsbetjening bliver udført efter centrets projekthåndbog, der lægger vægt på kvalitetssikring og inddragelse af ressourcer og interessenter i centrets netværk.

For perioden 2011-2014 planlægges det at gennemføre følgende temaer, der hver indeholder en række underprojekter. Nye projekter skal som hovedregel kunne placeres inde i disse fire temaer.

1. NATO – strategisk koncept, operationelle kapabiliteter og EU/NATO-forholdet
2. Samtænkning, kapacitetsopbygning og global regeringsførelse
3. Global Commons¹ (global infrastruktur – cyber, pirateri, beredskab m.v.)
4. Udviklingstendenser for Kinas sikkerheds- og forsvarspolitik

Udover analyser for forsvarsforligskredsen, undervisning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for de fire temaer vil centret udføre en række idéudviklingsprojekter for Forsvarsministeriet.

Produkttyper

Centret arbejder med en bred vifte af produkter: undervisning, analyser, seminarer, antologier, monografier, idéudviklingsprojekter, workshop, konference, netværksarrangementer, rapporter og Ph.d.-projekter. Afhængig af det faglige indhold er det klart, at disse typer produkter kan kombineres i forskellig dosering.

Evaluering og kvalitetssikring

Der gennemføres en uvildig, ekstern evaluering af centrets grundforskning og myndighedsbetjening i 2013. Det er disse evalueringskriterier, som den løbende evaluering af produkterne nødvendigvis må holdes op imod.

Konkrete publikationer eller andre produkter både inden for grundforskning og myndighedsbetjening kvalitetssikres som udgangspunkt i kraft af fagfællebedømmelse og skal leve op til Københavns Universitets videnskabelige standarder. Derudover beskriver centrets projekthåndbog processer, som skal sikre en høj kvalitet af opgaveudførelsen. Centret bør løbende evaluere effekten af projekterne med skyldig hensyntagen til de forskellige interessenter og modtagergrupper.

I fastlæggelsen af centrale, gennemgående evalueringskriterier bør der tages udgangspunkt i formålsbeskrivelsen for centret. I denne fastslås, at centret udøver strategisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening med fokus på aktuelle militære og forsvars- og

---

¹ Begrebet Global Commons dækker traditionelt over områder med global infrastruktur, f.eks. atmosfæren, oceanerne, det ydre rum, cyberspace.

sikkerhedspolitiske spørgsmål og er en organisatorisk ramme for et tværfagligt forskningssamarbejde mellem Københavns Universitet, øvrige forskningsinstitutioner og øvrige relevante aktører.

For at sikre en løbende optimering af centrets produkter såvel som den bedste baggrund for evalueringen i 2013 kan der i forhold til formålsbeskrivelsen defineres en række fokusområder, som kvaliteten af centrets arbejde blandt andet kan evalueres med udgangspunkt i.

På den baggrund bør det vurderes, om:

- centrets processer og arbejdsgange, herunder samarbejdet med opdragsgiver, er organiseret på en måde, som løbende styrker og udvikler centrets produkter og giver synergi mellem grundforskning og myndighedsbetjening.
- opdragsgiver, interessenter og andre inddraget i centrets arbejde vurderer, at centrets produkter er af høj kvalitet, brugbare og uafhængige.
- centrets medarbejdere har publiceret grundforskning af høj kvalitet og udviklet feltet inden for de fire temaer.
- centret faciliterer vidensdeling og innovation på sit område, herunder styrker og udvikler netværk og forskningssamarbejde.
- centrets medarbejdere gennemfører forskningsbaseret formidling og undervisning.

Produkter og ydelser i 2012

Underprojekterne omfatter følgende:

1. NATO – strategisk koncept, operationelle kapaciteter og EU/NATO forholdet

Formålet med det tværgående projekt er på en forskningsmæssig baggrund at analysere Alliancens rolle i en globaliseret verden med nye geopolitiske udfordringer og hvordan hvilke udfordringer og muligheder det giver dansk sikkerheds- og forsvarspolitik.

Projektet tager udgangspunkt i NATO's strategiske koncept af november 2010 med henblik på at kaste lys på, hvad det nye koncept kommer til at betyde i forhold til at forbedre NATO's muligheder for at agere i en verden med kendte og ubekendte farer og udfordringer. F.eks. i f.t.:

- Samtænkning: Hvad betyder det nye strategiske koncept konkret for samtækningsideen/ mulighederne i NATO? Er der skabt muligheder for bedre samarbejde med civile aktører og hvordan? Hvad betyder samtækningsaspekterne i strategisk koncept for NATO som organisation – en mere civil karakter eller alene *'plug and play'* med andre internationale organisationer?

- NATO's kapacitetsopbygning i Afghanistan og andre steder: Hvad er der lært af tidligere og igangværende operationer, og hvorledes er dette blevet afspejlet i det nye strategiske koncept.
- Forsvarsbudgetter: Hvordan har den finansielle krise påvirket NATO – både positivt såvel som negativt set i lyset af *Level of Ambition* som formuleret i det nye strategiske koncept?
- EU/NATO-forholdet kunne belyses fra flere vinkler: er der plads til begge organisationer, vil medlemslandene begge organisationer på samme tid, fremtidig arbejdsdeling m.v.
- Output-faktorer i NATO: Hvorledes virker NATO's *usability*?

Projektets konkrete produkter i relation til forsvarssamarbejde, jf. Punkt 1.1. 'Forsvarssamarbejde' i den overordnede produktionsplan for 2011-2014, vil i 2012 være:

- Lbnr. 1.1. Et seminar af tværgående karakter med skriftlig afrapportering
- Lbnr. 1.2. En workshop angående forsvarsbudgetter i kontekst af pooling/sharing/specialization med skriftlig afrapportering
- Lbnr. 1.3. Etablere og vedligeholde netværk, både nationalt og internationalt i perioden 2011-14
- Lbnr. 1.4. *Europæisk forsvarssamarbejde efter Libyen*, se nedenfor (tilgået som følge af udviklingen)
- Lbnr. 1.6. *NATO og europæisk Smart Defense*, se nedenfor (tilgået som følge af udviklingen).
- Lbnr. 1.7. '*Junior Policy Director's Meeting*' ('*Open Source*'-arrangement), se nedenfor (tilgået som følge af udviklingen).

Europæisk forsvarssamarbejde efter Libyen

Operation Unified Protector har identificeret en række udfordringer og muligheder i europæisk forsvarssamarbejde og den transatlantiske byrdedeling inden for alliancen. Udfordringerne dækker blandt andet over, hvilke kapaciteter de europæiske stater fortsat vil have til militære interventioner i en tid med dramatiske forsvarsbesparelser samt det transatlantiske samarbejde og inddragelsen af partnere og netværk i NATO's operationer. Samtidig har operationerne i Libyen vist alliancens evne til at tage hurtige beslutninger på trods af politisk uenighed og bruge NATO's kommandostruktur.

Det konkrete produkt vil i 2012 være:

- Lbnr. 1.4. En workshop og en skriftlig afrapportering på baggrund af workshoppen

Punkt 1.2. Konventionel og nuklear våbenkontrol/nedrustning

Hvilke regimer findes der og hvornår udløber de? Hvad er fremtiden for våbenkontrol? Disse spørgsmål er udgangspunktet for dette netværksbaserede projekt, hvor centret inddrager DIIS og andre relevante aktører.

Efter den kolde krigs ophør og efterfølgende massive CFE-bestemte reduktioner (herunder Wien dokumentet) i europæiske landes militære styrker, har konventionel våbenkontrol og tillidsskabende foranstaltninger i en årrække været højt på den politiske dagsorden i mange vesteuropæiske lande, bl.a. Danmark.

Med baggrund i den igangværende dialog mellem USA og Rusland – og NATO og Rusland – på den ene side og på den anden eksistensen af de latente (herunder, "de frosne") konflikter, særligt i Kaukasus og Centralasien, bør det overvejes om det (pan)europæiske område fortsat behøver aftaler vedr. konventionel våbenkontrol og tillidsskabende foranstaltninger. Hvis det er tilfældet, hvad bør de så omfatte og i fald de begge behøves; hvordan skal de vægtes indbyrdes og om muligt integreres/afstemmes?

For så vidt nuklear våbenkontrol/nedrustning behandles START-aftale, missilforsvar, herunder relationen mellem USA, Rusland og Europa. Samlet set under tilgangen om 'Global Zero'.

Formålet med projektet vil være at kortlægge dansk og international viden på området og fremkomme med vurderinger af værdien af CFE-elementerne samt udarbejde en række konkrete skriftlige projekter.

Projektets konkrete produkt vil i 2012 være:

- Lbnr. 1.5. Fortsætte ideudviklingsprojekt (igangsat i december 2011), herunder skriftligt produkt

NATO og europæisk Smart Defense

NATO har en rolle at spille i udviklingen af Europas militære kapaciteter i en tid præget af strategisk og politisk uforudsigelighed og med en reduceret økonomisk ramme. Faldende budgetter, stigende priser på højteknologisk militært udstyr, samt øget efterspørgsel efter militære kapaciteter kræver strategisk, økonomisk og organisatorisk nytænkning – nationalt såvel som i NATO. Dette projekt undersøger, hvordan de eksisterende strukturer i NATO – herunder ACT – yderligere kan bidrage til at understøtte 'Smart Defense' dagsordenen i Europa.

Det konkrete produkt vil i 2012 være:

- Lbnr. 1.6. En workshop med inddragelse af Forsvarsministeriet (NATO- og EU-kontoret) og en skriftlig afrapportering på baggrund af workshoppen

'Junior Policy Director's Meeting' ('Open Source'-arrangement)

Der gennemføres et 'Junior Policy Director's Meeting' som et samarbejde mellem Forsvarsministeriet, Atlantsammenslutningen og Center for Militære Studier.

Projektet følger i naturlig forlængelse af CMS' eksisterende NATO-netværk, en række NATO-projekter og de ideudviklingsprojekter, som CMS gennemfører for Forsvarsministeriet. Formålet er at gennemføre et arrangement, der motiverer danske universitetsstuderende til at inspirere ministeriets fremtidige policy-udvikling (såkaldt "open-source governance") på NATO området.

Arrangementet giver de studerende mulighed for at komme med input til udarbejdelsen af dansk policy forud for NATO-topmødet i Chicago 20-21. maj 2012 og for at få indsigt i det praktiske forsvars- og sikkerhedspolitiske arbejde i Forsvarsministeriet.

Det konkrete produkt vil i 2012 være:

- Gennemførelse af et heldagsarrangement samt produktion af 'food for thought' rapport på engelsk til evt. anvendelse ved et politisk direktørmøde i København

2. Samtænkning, kapacitetsopbygning og global regeringsførelse

Samtænkning har vist sig at være et mål, som det var lettere at sætte sig end at gennemføre. Projekterne inden for dette tema vil kortlægge og analysere de strukturer og kapaciteter, som er en forudsætning for samtænkte indsatser på nationalt, internationalt og globalt niveau, med henblik på at undersøge, hvordan helstøbte kapaciteter til at skabe robuste samfund kan opbygges og udnyttes på en måde, hvor samtænkningkonceptet kan gennemføres med succes.

2.1. Samtænkning

Vi taler varmt for samtænkning af militære og civile indsatser ude i felten, men er vi som nationer gode nok til at samtænke på hjemmebanen mellem hjemlige aktører, inden vi sender nationale bidrag afsted? Er "kulturen", når de militære og de civile skal samarbejde, en hindring for succes? Kan vi tilpasse strukturer? Stiller forskellige typer af indsatser os over for forskellige muligheder og udfordringer?

Der kan fokuseres på forskellige aspekter af forsvarets mulige rolle i samtænkning med særligt fokus på den nye danske samtænkningstruktur:

- Hvad er forsvarets rolle/bidrag/komparativ fordel i forhold til den nye nationale samtænkningstruktur? Hvad kan forsvaret byde ind med af f.eks.

- planlægningskurser for civile, fælles før-udsendelsestræning osv. Hvad er erfaringerne fra andre (sammenlignelige) lande (f.eks. NL, UK)?
- Relevansen af Security Sector Reform-indsatser (SSR) og kapacitetsopbygning som del af samtækningsopgaven? Muligheder for Danmark? CMS vil fortsat inddrage relevante aktører, herunder FAK og DIIS
  - Hvad er forsvarets rolle i forhold til samtænkte indsatser i skrøbelige stater?

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- Lbnr. 2.1.1. Netværksdannelse i perioden 2011-14
- Lbnr. 2.1.2. En monografi om aspekter af forsvarets mulige rolle i samtækning (fortsat fra 2011, færdiggøres i 2012)

2.2. Samarbejdet mellem internationale organisationer i kriseområder

Vægt på indsatser, hvor militæret er involveret og belysning af hvordan den militære indsats bedst muligt kan understøtte civil indsats i kriseområdet og vice versa. Forholdet mellem den civile henholdsvis den militære indsats og hensigtsmæssig samspil herimellem. Hvordan foregår samarbejde mellem civile og militære organisationer reelt på jorden, f.eks. NATO-FN i Afghanistan og i forbindelse med aktionen i Libyen? Begrænser manglende strategisk partnerskab reelt samarbejde på jorden? Er der behov for øget hovedkvarterskoordination?

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- En antologi

2.3. Maritime Security Operations

Med udgangspunkt i en begrebsafklaring af konceptet Maritime Security Operations foretages en kortlægning af militære styrkers kompetencer indenfor kapacitetsopbygning (generisk), hvorefter projektet perspektiverer til det danske forsvars evne til at løfte opgaven. Konkret kunne der tages afsæt i maritim kapacitetsopbygning i det østlige Afrika og Afrikas Horn, herunder en analyse af hvilke tiltag til koordination og arbejdsdeling, der eksisterer mellem forskellige aktører. Analysen vil inddrage en analyse af forsvarets komparative fordele og samarbejde med andre nationer og civile aktører, herunder erhvervslivet, samt internationale organisationers rolle. CMS vil om muligt inddrage ekspertise bl.a. fra DIIS, særligt på det sømilitære område.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- 1 workshop og en skriftlig afrapportering på baggrund af workshoppen

(Projektets tidligere titel var (Oprindelig Kapacitetsopbygning og stabiliseringsindsatser, punkt 2.5. i den overordnede produktionsplan 2010-2014)

2.4. Effektmålinger

En grundlæggende strategisk udfordring for alliancen og dens medlemslande er, hvordan man etablerer sammenhæng mellem politiske mål og militære midler. I den forbindelse er det afgørende for den politiske og strategiske debat, om hvilke mål man kan stille sig og hvilke midler som skal til for at opnå dem, at man er i stand til at vurdere effekten af militære såvel som civile midler i forhold til de opsatte mål.

Fra USA har ideen om *Effect Based Operations* (EBO) spredt sig til resten af NATO, men der stilles også fra nogle sider spørgsmålstegn ved denne tilgang. Hvilke alternative muligheder for at indrette den strategiske og operationelle planlægning findes, og hvordan kan disse udvikles til bedst at imødekomme danske behov? Herunder kan diskuteres, hvordan man måler samspillet mellem kinetiske og ikke-kinetiske effekter.

Projektet skal indeholde en analyse af rollen af effektmålinger i militære operationer (med inddragelse af *comprehensive approach* i NATO-sammenhæng) og hvordan denne rolle forandres i takt med nye operationskrav, teknologier og doktriner. Projektet skal desuden indeholde en redegørelse for forskellige tilgange til effektmålinger og en vurdering af hvordan effektmålinger bedst kan anvendes i implementeringen af danske strategiske mål.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- 1 Ph.d.-afhandling i perioden 2011-14

2.5. Hvordan kan redningsberedskabet bidrage til civil genopbygning?

Beredskabsstyrelsen råder over en række kapaciteter, der med fordel kan indgå i den samlede danske indsats i internationale konfliktområder (eksempelvis Afghanistan, Afrika m.fl.).

Hvordan kan disse kapaciteter i højere grad nyttiggøres og er der andre kapaciteter, der i højere grad vil kunne indgå i den samlede danske indsats i internationale konfliktområder?

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- En rapport

3. Global Commons (global infrastruktur – cyber, pirateri, beredskab m.v.)

I en globaliseret verden er alle nationer i stigende grad afhængige af den transnationale infrastruktur i form af f.eks. søveje og internettet. Som et lille land med vidtforgrenede handelsinteresser og stor integration i den globaliserede verden, er det ikke mindst i Danmarks interesse at bidrage til at sikre robuste nationale og internationale strukturer, som kan modstå trusler og risici. Formålet med dette tema er at analysere både det nationale beredskab og den internationale indsats mod disse trusler og risici under et, for dermed at tydeliggøre den globale ramme om trusler og risici, som Danmark står overfor.

3.1. Visioner for det robuste og sikre samfund

En publikation om forskellige aspekter af civilbeskyttelse nationalt, internationalt, i forbindelse med ulykker og katastrofer, forskellige landes tilgang (filosofi) og redskaber til sikring af det robuste og sikre samfund (f.eks. Italien i forhold til Danmark) m.v. Aktørinddragelse bør omfatte Hjemmeværnet og Beredskabsstyrelsen.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- En antologi

3.2. Pirateribekæmpelse

Ikke alene har indsatsen mod pirater i Adenbugten været en demonstration af, hvad søværnets rolle fremadrettet kan være for at sikre Global Commons, indsatsen mod pirateri har også vist samspillet mellem private og offentlige aktører. En række foranstaltninger er iværksat – både i relation til egentlig bekæmpelse af piraterne, gennemførelse af egne foranstaltninger på de civile handelsskibe (*Best Management Practises – BMP*) samt til overvejelser om etablering af supplerende juridiske instrumenter m.v.

Ydermere har både EU og NATO haft roller i operationerne i området, så vel som nye stormagter som Indien og Kina har været til stede.

På trods af de store risici, som der åbenlyst og gradvist er blevet forbundet med at deltage i piraterivirksomhed, er potentialet for den økonomiske gevinst tilsyneladende stadig så stor, at den er risikoen værd. En sammenfattende, komparativ beskrivelse af *lessons learned* om og effekten af gennemførte foranstaltninger vil kunne anvendes i en fremadrettet, herunder forebyggende, tilgang – *way ahead*. Beskrivelsen vil omfatte en oversigt over de forskellige tiltag, der er gennemført inden for såvel kapacitetsopbygning som anti-pirateriindsatser af respektive organisationer og evt. enkeltstater.

Dette omfattende emne kræver en samlet præsentation på dansk, der både viser den omfattende indsats, som er gjort, og de lige så store udfordringer, som ligger forude.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- 3.2.1 Netværksdannelse i perioden 2011-14
- 3.2.2. En monografi (fortsat fra 2011)

4. Udviklingstendenser for Kinas sikkerheds- og forsvarspolitik

Et netværksprojekt med inddragelse af relevante aktører, herunder andre forskningsinstitutioner bl.a. DIIS, CBS, Syddansk Universitet, Århus Universitet og Forsvarsakademiet. Kinas position som en af de fire mest markante "*growing economies*" belyses ud fra en dansk og europæisk forsvars- og sikkerhedspolitisk optik, såvel globalt som regionalt.

- Globalt - Kinas militære ambitioner, herunder styrkeprojektion, og forsvarsbudgetter under stadig vækst.
- Regionalt - forholdet til Rusland, Japan, Indien – men også mindre lande i regionen.
- Den tredje verden - det afrikanske kontinent.
- USA samt de arktiske områder.

Undertemaer i projektet kunne være nukleare aspekter, missilforsvar, cyber-angreb/ forsvar (*Computer Network Operations*) og fredsstøttende operationer.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- 4.1. En antologi om Kina som udenrigspolitisk aktør
- 4.2. En workshop (skriftligt oplæg og efterfølgende rapport)
- 4.3. Etablere og vedligeholde netværk, både nationalt og internationalt i perioden 2011-14

5. Ideudviklingsprojekter i samarbejde med forsvarsministeriet

5.1. Forsvars- og sikkerhedspolitisk analyse: Opfølgning på forsvarsforlig 2010-2014

CMS bidrager på et forskningsmæssigt grundlag til Forsvarsministeriets interne analysearbejde, der har til formål at belyse forsvarets opgaver og mulige internationale operationer efter den nuværende indsats i Afghanistan. På denne baggrund belyses det afledte behov for kapaciteter i forsvaret. Dette sammenholdes med den udviklingsretning, der fremgår af beretningen fra Forsvarskommissionen af 2008 samt Forsvarsforlig 2010-2014.

CMS bidrag til denne proces fastlægges i samarbejde mellem CMS og Forsvarsministeriet. Processen forventes som udgangspunkt at være centreret omkring en seminarrække faciliteret af CMS med deltagelse af repræsentanter fra Forsvarsministeriets Planlægnings- og Operationsafdeling samt eksterne eksperter.

Projektets konkrete produkter vil i 2012 være:

- tre workshops med skriftlig afrapportering på baggrund af workshops
- konference eller seminarrække eller offentlig høring om nyt forsvar med efterfølgende rapport

(Projektets tidligere titel var "Forsvarets operationer og kapaciteter post-Afghanistan")

5.2. Mangfoldighedsprojekt: Forsvarets evne til at rekruttere bredt og mangfoldigt, opfølgende seminar på 2011-projekt.

5.3. Bistand til værnepligtsudvalget.

CMS vil efter behov bistå værnepligtsudvalgets sekretariat med analyser og faglig sparring.

5.4. Suverænitæt og det danske forsvar

På baggrund af en kortlægning af eksisterende forskning og en række konkrete militære erfaringer, herunder særligt multinationale samarbejder, udarbejder CMS et baggrundsnotat om suverænitæt og det danske forsvar, herunder hvorvidt suverænitætsbegrebet er under forandring. Projektet kan efter aftale fortsættes med henblik på at formidle problematikken, bl.a. i form af workshops.

6. Analyser for forsvarsforligskredsen

CMS kan udarbejde rapporter og 'brief' samt oplæg til seminar, konferencer, rundbordssamtaler m.v. efter ønske fra forsvarsforligskredsen med op til 2.500 timer (specificeres nærmere når eventuelle ønsker foreligger i løbet af 2012).

7. Løbende seminarer om aktuelle forsvars- og sikkerhedspolitiske problemstillinger

CMS gennemfører minimum tre seminarer per år, som omhandler en aktuel forsvars- og sikkerhedspolitisk problemstilling. Seminarerne inddrager politikere, embedsfolk og andre med ekspertviden om aktuelle sikkerheds- og forsvarspolitiske problemstillinger. Formålet med seminarerne er at sikre en kvalificeret debat om sikkerheds- og forsvarspolitiske spørgsmål og skabe netværk, også mellem teoretikere og praktikere.

8. Undervisning

Undervisning på Forsvarsakademiet: Valgfrit modul på stabskursus, specialevejledning samt årlig konference om forsvarspolitisk emner.

Undervisning på Universitetet: Udbud på Institut for Statskundskab, eventuelt i samarbejde med Forsvarsakademiet samt vejledning af Ph.d.-studerende og specialer.

8.1. Undervisning m.v. ved Forsvarsakademiet

8.1.1. Valgfrit modul på Stabskursus (STK). 20 konfrontationstimer x forberedelsesnorm på 4,5.

8.1.2. Vejledning af op til 10 projekter (specialer) med faktor 37,5 timer og censur på op til 10 projekter med faktor 15 timer.

8.1.3. Årlig seminarrække eller konference om forsvarspolitisk emne, organiseret i samarbejde mellem FAK og CMS. 273,6 timer.

8.2. Undervisning ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

8.2.1. Udbud ved Institut for Statskundskab indenfor centrets kerneområde. Undervisningen kan efter nærmere aftale mellem CMS og FAK udbydes i samarbejde med FAK. 28 konfrontationstimer x forberedelsesnorm på 4,5, samt eksamination.

8.2.2. Vejledning af Ph.d.-studerende eller specialer i op 180 timer, samt eksamination.

Lars Salquist
Kontorchef
Forsvarsministeriet

Lars Bo Kaspersen
Institutleder
Københavns Universitet

Den 20. december 2011